

โครงการประชารัฐ: นโยบายเชิงประชานิยมภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กับการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

Populist Project: Populism Policies under [Thailand's] New Constitution and the Inheritance of the National Council for Peace and Order (NCPO)

(วันรับบทความ: 20 กันยายน 2562; วันแก้ไขบทความ: 2 พฤศจิกายน 2562; วันตอบรับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2562)

ยุทธศาสตร์ นน่อแก้ว*

Yutthasart Norkaew

บทคัดย่อ

“โครงการประชารัฐ” เป็นการดำเนินนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2562 และยังมีภาระสานต่อนโยบายดังกล่าวผ่านการสืบทอดอำนาจตามกระบวนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ภายใต้ “พรรคการเมืองใหม่” ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” และได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล โดยการดำเนินนโยบายต่างๆ เป็นการเปลี่ยนชื่อ “นโยบายประชานิยม” ที่ประสบความสำเร็จในอดีต เพื่อให้เอื้อต่อการสร้างฐานความนิยมทางการเมืองของตนและมุ่งตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าชนชั้นกลางหรือกลุ่มนายทุนจะมีการโจมตี “นโยบายประชานิยม” ในประเด็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่อาจทำให้การออกนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลหลุดพ้นจากแนวทางดังกล่าวไปได้ อันมีสาเหตุหลักมาจากการมุ่งเอาใจกลุ่มฐานเสียงส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคม ซึ่งก็คือ “กลุ่มชนชั้นรากหญ้า” ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลใหม่ที่มาจากการสืบทอดอำนาจทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 จึงต้องดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นฐานความนิยมและฐานเสียงการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งมากกว่าที่จะมุ่งเน้นฐานนโยบายของพรรคการเมือง ซึ่งนำเสนอในประเด็นการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืนภายใต้ “แนวทางรัฐสวัสดิการ” ที่มุ่งเน้นการจัดเก็บภาษีและตอบแทนประชาชนผู้เสียภาษีผ่านสวัสดิการสังคมอย่างมีคุณภาพ

บทความวิชาการเรื่องนี้ จึงต้องการศึกษาความหมายของประชานิยมและแนวทางการดำเนินนโยบายในประเทศไทย แนวทางการบูรณาการโครงการประชารัฐผ่านกระบวนการต่างๆ โดยผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยภายใต้นโยบายเชิงประชานิยม ผลการศึกษาพบว่า แนวทาง “ประชานิยมดั้งเดิม” ของรัฐบาลยุคที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งถูกเปลี่ยนชื่อนโยบายจนกลายเป็น “โครงการประชารัฐ” ภายใต้การวางแผนแนวทางการดำเนินนโยบายและการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ภายหลังจากการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 นั้น สามารถวิเคราะห์และสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน “นโยบายเชิงประชานิยม” ภายใต้อำนาจ “โครงการประชารัฐ” ออกมาได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) การสร้างความชอบธรรมเชิงนโยบาย

* อาจารย์ประจำ, โปรแกรมรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Corresponding author, E-mail: Yutthasart.nk@hotmail.com

และฐานความนิยมทางการเมือง 2) การสร้างกลไกการสืบทอดอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญโดยการยึดโยงนโยบาย
เชิงประชานิยมผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 3) การสานต่อนโยบายประชารัฐเดิมของรัฐบาลคณะ
รักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 4) การแสดงรูปแบบอัตลักษณ์เชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม 5) การบ่งชี้
อุดมการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทของการแข่งขันทางการเมือง

คำสำคัญ: โครงการประชารัฐ, นโยบายเชิงประชานิยม, รัฐธรรมนูญ, คณะรักษาความสงบแห่งชาติ
(คสช.)

Abstract

“Populist Project” was the policy implementation of the National Council for Peace and Order (NCPO) that had proceeded from 2014 to 2017 and was then monitored in a way that the NCPO regime made the transfer of power [from a military to a civilian government] under the party’s name, Palang Pracharath as a proxy party, through the 2019 electoral process. Palang Pracharath Party (PPRP) was a core party to form a government and transformed the NCPO implemented policies into line with successful implementation of ‘populist policies’ in the past period. The transformation [of ‘populist policies’ into ‘Populist Project’] entailed gaining in its political popularity and meeting the basic needs of the general populace continually. Although the middle-classed people or investors censured the ‘Civil State Policy’ on the loss of economic efficiency, the government’s policy manifesto had yet to be rooted out of populism policies. The reasonable cause was to satisfy the vast majority of political bastion in civil society, viz, ‘grass-roots groups’. Consequently, the new government formed by the transfer of NCPO political power to the 2019 electoral process is obligated to implement its ‘civil state policy’ with more emphasis on crucial political support bases and political popularities in order to win the election than the proposed party policies by PPRP. In its election manifesto, the PPRP had indeed proposed creating the sustainable economic systems in relation to ‘welfare state’ with a focus on the efficiency of collecting taxes and providing taxpayers with social welfare benefits.

This article aims to study the meanings of populism, the operational guidelines for government policy implementation in Thailand, the integration of civil state programs consistent with the national strategic plans enshrined in the new constitution, and the problems of inequalities in Thai society under [neo] populism. The study showed that the operational guidelines of ‘populism in the previous periods’ adopted by prior governments were transformed and tailored to the party platform of ‘civil state (Pracharath) programs’

designed and implemented by NCPO and the transfer of NCPO political power to 'Palang Pracharath Party' after the 2019 election. They could be analysed and summarized into five major aspects with regard to the [successful] policy implementation of populist policies via civil state policies, namely: 1) empowering policy legitimacies and political popularities; 2) incorporating legal mechanisms designed to enable the National Council for Peace and Order (NCPO) to transfer its power into the 2017 Constitution consistent with the 20-year national strategic plans; 3) undertaking the NCPO implemented policies ; 4) demonstrating the model of policy-oriented identities, and 5) identifying political policies in accordance with a context of political competition.

Keyword: Populist Project, Populism Policies, Constitution, National Council for Peace and Order (NCPO)

1. บทนำ

“นโยบายประชานิยม” เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างเป็นทางการในยุครัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นการวางนโยบายที่มุ่งผลประโยชน์สูงสุดทางการเมือง ทำให้รัฐบาลมีฐานเสียงสนับสนุนอย่างท่วมท้นโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ของประเทศไทย ภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2544 (ทรงภูมิ พรหมภาพ และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2558: 234) หลังจากนั้น จึงได้นำ “นโยบายประชานิยม” มาผลักดันให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนเสพติดการช่วยเหลือจากรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นการรอคอยการให้ การแจกจ่าย หรือการรื้อรับของให้เปล่า (ของฟรี) จากนโยบายต่างๆ ที่ปรากฏออกมาได้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยตรง เนื่องจากรัฐบาลมีความจำเป็นต้องดำเนิน “นโยบายประชานิยม” อย่างต่อเนื่อง และต้องใช้งบประมาณที่ได้จากภาษีของประชาชนมารับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2549: 24) ทั้งนี้ “นโยบายประชานิยม” มีฐานแนวคิดคล้ายคลึงกับ “นโยบายสวัสดิการสังคม” ที่มุ่งเน้นการกระจายทรัพยากร การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเสริมสร้างศักยภาพแก่ประชาชนผ่านแนวทางกระตุ้นการใช้จ่ายทางเศรษฐกิจและยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้การช่วยเหลือเงินนโยบายให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่เป็นรูปธรรมได้ (อัญชิรญา จันทรพิภก, 2562: 7) แต่รัฐบาลในหลายยุคสมัยต่อมาภายหลังจากยุครัฐบาลทักษิณได้ดำเนิน “นโยบายประชานิยม” เรื่อยมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมเงินนโยบาย รวมถึงยังส่งผลต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและการก้าวเข้าสู่การเป็นรัฐบาลของพรรคการเมืองต่างๆ นับตั้งแต่เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีรากฐานของการหยิบยก “แนวทางประชานิยม” มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างฐานความนิยมจากประชาชน เพื่อมุ่งเน้นการแข่งขันทางการเมืองจนกลายเป็นวัฒนธรรมเงินนโยบายที่ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมตามที่ได้รณรงค์หาเสียงไว้กับประชาชน (ฐิติกร สังข์แก้ว และอรธสิทธิ์ พานแก้ว, 2559)

แม้กระทั่งรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างฐานความนิยมและมุ่งหวังการสืบทอดอำนาจของตนเฉกเช่นเดียวกับรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองของทหารครั้งสุดท้ายผ่านการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นการเข้ายึดครองอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยใช้ข้ออ้างเกี่ยวกับเรื่องความจำเป็นในการคืนความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศและการคืนความสุขให้กับประชาชน (จุติกร สังข์แก้ว และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2559) ภายใต้การบริหารประเทศของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยได้มีการดำเนินนโยบายที่เรียกว่า “ประชารัฐ” ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลในการบริหารประเทศ หากพิจารณา คำว่า “ประชารัฐ” มีที่มาจากเพลงชาติไทย แสดงถึงความสมัคสมานสามัคคีของคนในชาติที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน ส่วนความหมายในทางวิชาการคำว่า “ประชารัฐ” หมายถึง การที่ภาคประชาชนและภาครัฐได้ร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมควบคู่กับการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ภายใต้แนวทาง “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” สู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0” อันเป็นกลไกที่สร้างความแตกต่างจาก “นโยบายประชานิยม” ในยุครัฐบาลทักษิณ แต่นักวิชาการหลายท่าน กลับมีข้อโต้แย้งว่า “นโยบายประชารัฐ” ก็คือ อีกรูปแบบหนึ่งของนโยบายประชานิยมที่สามารถช่วยกระตุ้น เศรษฐกิจได้เพียงในระยะสั้นเท่านั้น และไม่สามารถแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างยั่งยืน (รติมา คชนันท์, 2558: 2) โดย “นโยบายประชารัฐ” เป็น “นโยบายเชิงประชานิยม” ที่มุ่งตอบสนองต่อ “กลุ่ม ขนชั้นรากหญ้า” เป็นสำคัญ ซึ่งมีการจัดทำเป็นโครงการต่างๆ ที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือกลุ่มชนชั้นดังกล่าว คือ “โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือ “บัตรคนจน” เป็นการให้เงินช่วยเหลือแก่ประชาชนรายละไม่เกิน 3,000 บาท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน (Voicetv, 2562) โดยเป็นการเพิ่มทุนหรือกำลังการซื้อ ให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ซึ่งต้องใช้ผ่านเครื่องรูดบัตร “Electronic Data Capture” (EDC) แต่ทว่า เครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ กลับก่อให้เกิดความยุ่งยากในการใช้งานแก่ผู้ถือบัตรและผู้ขายสินค้า เป็นอย่างมาก (Ktcore, 2561)

ทั้งนี้ ผู้ที่ถือครอง “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือ “บัตรคนจน” สามารถนำไปต่อยอดความช่วยจาก ภาครัฐในโครงการอื่นๆ ได้ดังนี้

1) มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจรอบใหม่ เป็นมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามโครงการ “ยิ่งเที่ยว ยิ่งเท่ ช่วยเปย์ เมืองรอง” ขณะเดียวกันยังมีการขยายระยะเวลาเพิ่มตามมาตรการลดหย่อนภาษีท่องเที่ยวเมืองรองที่สิ้นสุดไปเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 รวมไปถึงการท่องเที่ยวเมืองหลัก โดยให้นำค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากค่าที่พักและการเดินทางไปใช้หักค่าลดหย่อนภาษีได้ไม่เกินคนละ 15,000 บาท นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้เพิ่มจำนวนเงินให้แก่ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจอีกรอบ คือ

(1) ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในระดับไม่เกินชั้นมัธยมศึกษา ได้รับเงินคนละ 500 บาท

(2) เกษตรกรที่ถือ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” และขึ้นทะเบียนจะได้รับเงินเพิ่มอีกเดือนละ 200-300 บาท

(3) รัฐบาลเพิ่มเงินผ่านบัตรสวัสดิการ เพื่อให้สามารถใช้จ่ายในร้านธงฟ้าประชารัฐได้อีกคนละ 500 บาท

(4) สนับสนุนการอ่านด้วยมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากการซื้อหนังสือ e-book

(5) ให้ร้านค้าที่ลงทุนติดตั้งเครื่อง “Point Of Sales” (POS) หรือเครื่องเก็บเงินบัตรเครดิตหัก
รายจ่ายได้ 1.5-2 เท่า เพื่อส่งเสริมให้ร้านค้าต่างๆ เข้าสู่ระบบ e-payment มากขึ้น

2) นโยบายแจกของขวัญปีใหม่แก่ประชาชน เป็นนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมที่เน้นการก
กระจายรายได้ไปยังพื้นที่ต่างๆ และสร้างความสุขให้แก่ประชาชนในช่วงเทศกาล อาทิ

(1) เทียวเพื่อชาติ โดยนำค่าใช้จ่ายจากการท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1-31 ธันวาคม พ.ศ. 2559
มาหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 15,000 บาท

(2) แจกเงินคนจน เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย โดยมอบเงินช่วยเหลือแก่ผู้มีราย
ได้น้อยรายละไม่เกิน 3,000 บาท

(3) ลดกระหน่ำราคาสินค้า กระทรวงพาณิชย์ได้ร่วมกับสมาคมผู้ค้าปลีกแห่งประเทศไทย ห้าง
ค้าส่งค้าปลีกสมัยใหม่ ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านสะดวกซื้อต่างๆ จัดงาน “รวมใจ...ช่วยไทย...
ลดรับปีใหม่” เป็นการลดราคาสินค้าทุกแผนกสูงที่สุดถึง 80% ทั้งในหมวดอาหารและเครื่องดื่ม
ของใช้ในชีวิตประจำวัน เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องครัว เครื่องใช้ไฟฟ้า และวัสดุก่อสร้าง

(4) ลดค่าผ่านทาง ยกเว้นค่าธรรมเนียมการใช้ยานยนต์บนทางหลวงพิเศษหมายเลข 7
(มอเตอร์เวย์สายตะวันออก) และทางหลวงพิเศษหมายเลข 9 (ถนนกาญจนาภิเษก) ในช่วงเทศกาลปีใหม่
พ.ศ. 2560 ตั้งแต่เวลา 00.01 น. ของ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ถึงเวลา 24.00 น. ของวันที่ 4 มกราคม
พ.ศ. 2560 รวม 7 วัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับภูมิลำเนาและท่องเที่ยวให้แก่ประชาชน

(5) ของขวัญเบ็ดเตล็ด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เตรียมจัดกิจกรรม “ส่งสุขปีใหม่ 2560
จากใจกระทรวงเกษตรและสหกรณ์” เพื่อมอบเป็นของขวัญให้แก่เกษตรกรและประชาชนทั่วประเทศ
ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ กิจกรรมส่งเสริมแหล่งบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมบริการประชาชน
และมอบความรู้ พัฒนาอาชีพ รวมถึงกิจกรรมลดรายจ่ายในครัวเรือน (ชลลดา อิงศรีสว่าง, 2559)

3) โครงการเครื่องหยอดเหรียญบนรถเมล์ หลังจากการทดลองใช้ปรากฏว่าเครื่องเก็บค่าโดยสาร
หยอดเหรียญ (Cash box) ไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับสภาพการใช้งาน
จริง ทำให้ บอร์ด “องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ” (ขสมก.) สั่งยุติการติดตั้งเครื่องดังกล่าวบนรถเมล์ 1,800
คัน เพื่อศึกษาข้อมูลและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการใช้งานดังกล่าวเสียก่อน (วรณโชค ไชยสะอาด, 2560)

4) มาตรการช่วยเหลือค่าไฟฟ้า เป็นมาตรการที่มอบให้ผู้ที่ถือครอง “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” จะ
ได้รับสิทธิ 1 สิทธิ์ต่อครัวเรือนต่อปี โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิ์จากมาตรการใช้ไฟฟ้าฟรีไม่เกิน 50 หน่วย
และใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 230 บาท ซึ่งเป็นสิทธิ์ของประชาชนโดยทั่วไป ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิ์ดังกล่าวจะต้องชำระเงินค่า
ไฟฟ้าไปก่อนเบื้องต้นและกรมบัญชีกลางจะโอนเงินชดเชยค่าไฟฟ้าคืนผ่าน “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” ใน
เดือนถัดไป โดยจะเริ่มจ่ายเงินคืนเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐครั้งแรก ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562
นอกจากนี้ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคยังได้เปิดให้ประชาชนลงทะเบียนแจ้งความจำนขอใช้สิทธิ์ดังกล่าวตั้งแต
วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2561 ไปจนถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2562 ผลปรากฏว่าในเบื้องต้นมีประชาชนมา
ลงทะเบียนประมาณ 50,000 ราย และจะมีเพิ่มเติมอีกจำนวนหนึ่งจนกว่าจะครบตามกำหนดระยะเวลา
(Workpoint News, 2561)

อย่างไรก็ตาม “โครงการพระราชริฐ” ดังกล่าว หากพิจารณาจะพบว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคโครงสร้างเชิงระบบทางเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาการกระจายรายได้ หรือปัญหาการว่างงานได้ในระยะยาวอย่างยั่งยืน แต่เป็นเพียงแรงผลักดันเศรษฐกิจได้ในระยะเวลาอันสั้นหรือเป็นการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าเพียงเท่านั้น รวมถึงยังไม่สามารถสร้างฐานอาชีพที่มั่นคงให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง กอปรกับโครงการยังมีลักษณะสำคัญเป็นการแจกเงินให้แก่ประชาชนเหมือนกับทุกรัฐบาลในอดีตที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนโดยส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ารัฐบาลควรนำเงินงบประมาณส่วนของการดำเนินโครงการไปใช้ในการพัฒนาระบบสาธารณสุขภาค สาธารณูปการต่างๆ ให้ได้มาตรฐานและทันสมัย ตลอดจนควรเน้นการพัฒนาทางด้านการศึกษาจากฐานรากอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและน่าจะเป็นการลงทุนที่คุ้มค่ามากกว่า (ยุทธพร อิสรชัย, 2561)

ดังนั้น แนวทาง “ประชานิยม” หรือ “ประชารัฐ” แท้จริงแล้วก็คือ การดำเนินนโยบายที่มีทิศทางลักษณะเหมือนกันเพียงแค่มีการเปลี่ยนชื่อโครงการหรือแนวทางการดำเนินงานบางอย่างให้สอดคล้องหลักการบริหารของรัฐบาลเท่านั้น ถึงกระนั้น รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ยังคงกล่าวอ้างว่าแนวทางการดำเนินนโยบาย “ประชารัฐ” เป็นแนวทางที่แตกต่างจาก “ประชานิยม” โดยเป็นการบูรณาการการทำงานจากทุกภาคส่วนของสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมภายใต้แนวทาง “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” สู่ “ประเทศไทย 4.0” โดยรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการกำหนดนโยบายดังกล่าวให้สอดคล้องกับแนวทางแผนยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) และสานต่อแนวนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนสัมพันธ์ผ่านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ทั้งนี้ ภายหลังกเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 พรรคการเมืองดังกล่าวก็ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยหลายฝ่ายมองว่าเป็นพรรคการเมืองนอมินีในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

อย่างไรก็ดี แม้ว่ารัฐบาลจะออกมาปฏิเสธว่าการดำเนินนโยบายดังกล่าวไม่ใช่แนวทาง “ประชานิยม” แต่่นโยบายที่ปรากฏออกมาแล้วประจักษ์แจ้งว่าเป็นการเปลี่ยนชื่อ “นโยบายประชานิยม” ของยุครัฐบาลที่ผ่านมาในอดีต เพื่อให้กลายเป็นอัตลักษณ์ในการดำเนินนโยบายของพรรคการเมืองตนเสียมากกว่า ฉะนั้นแล้ว บทความวิชาการทั่วไปเรื่องนี้ จึงต้องการศึกษาความหมายของประชานิยมและแนวทางการดำเนินนโยบายในประเทศไทย แนวทางการบูรณาการโครงการประชารัฐผ่านกระบวนการต่างๆ โดยผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตลอดจนปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยภายใต้นโยบายเชิงประชานิยม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์และสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน “นโยบายเชิงประชานิยม” ภายใต้อชื้อ “โครงการประชารัฐ” ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” โดยเป็นพรรคการเมืองนอมินีที่มาจากาการสืบทอดอำนาจคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้

2. ความหมายของประชานิยมและวิวัฒนาการนโยบายประชานิยมในประเทศไทย

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2549: 23-46) ได้ทบทวนแนวคิดและความหมายของ “ประชานิยม” ที่เกิดขึ้นและปรากฏในประเทศต่างๆ โดยจำแนกออกมาได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1) ประชาชนนิยมในประเทศรัสเซียและสหรัฐอเมริกา เป็นประชาชนนิยมในความหมายดั้งเดิมที่เกิดขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาจากกรรณิการเรียกร้องของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ นั่นคือ “กลุ่มชาวนา” โดยเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศรัสเซียและสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “ขบวนการนารอดนิก” (Narodichestvo) ถือว่าเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่มีแนวคิดเอื้อผลประโยชน์แก่ประชาชนคนยากจนนำไปสู่การสนับสนุนพรรคการเมือง ซึ่งมุ่งหวังความนิยมผ่านฐานเสียงทางการเมืองเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงความสมเหตุสมผลของอุปสงค์และอุปทานในทางเศรษฐศาสตร์รองรับ (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2561)

2) ประชาชนนิยมในทวีปละตินอเมริกา เป็นขบวนการประชาชนนิยมที่เริ่มต้นขึ้นในประเทศอาร์เจนตินาตั้งแต่ทศวรรษ 1920 ภายใต้การนำของนายพลฮวน เปรอน โดยสร้างนโยบายสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนภายในประเทศเพื่อมุ่งเน้นการได้มาของฐานเสียงและฐานนโยบายจากประชาชนเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้นำมีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมากและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างท่วมท้น แต่สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นกลายเป็นว่ารัฐบาลได้นำเงินงบประมาณแผ่นดินมาใช้ง่าย เพื่อดูแลประชาชนภายในประเทศจนเกิดภาวะเงินเฟ้อนำไปสู่สภาวะการล่มสลายทางเศรษฐกิจของชาติในที่สุด (Storylog, 2559)

3) ประชาชนนิยมในประเทศตะวันตก เป็นลักษณะการเมืองที่มีพรรคการเมืองบางพรรคได้รับความสนับสนุนจากประชาชนที่ให้ความชื่นชอบหรืออาจมีทัศนคติทางการเมืองที่ตรงกัน แต่ก็ปรากฏความล้มเหลวที่เกิดขึ้นในประเทศกรีซ ซึ่งมีพรรคการเมือง 2 พรรคใหญ่ คือ “พรรคสังคมนิยมของกรีซ” (Panhellenic Socialist Movement) หรือที่เรียกว่า “พรรค PASOK” และ “พรรคประชาธิปไตยใหม่” (New Democracy Party) หรือที่เรียกว่า “พรรค ND” ที่มีการแข่งขันโดยใช้นโยบายประชานิยมอย่างบ้าคลั่ง (ณัฐพล วงษ์กระสัน, 2554) จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลของนายจอร์จ ปาปันเดรอุ ประสบปัญหาการบริหารการเงินที่ขาดสภาพคล่อง เนื่องจากครบกําหนดอายุของการจ่ายพันธบัตรของกรีซ เป็นผลทำให้ต้องขอความช่วยเหลือจาก “สหภาพยุโรปและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ” (IMF) จนนำไปสู่ความวุ่นวายภายในประเทศอันเป็นผลมาจากเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ (วีรพงษ์ ชุตินิธิภัต, 2554)

4) ประชาชนนิยมในฐานะแนวทางการพัฒนาหรือแนวคิดการพัฒนาที่เน้นชนบท เน้นการเกษตรกรรมเป็นทางเลือกของการพัฒนาที่ไม่เน้นการพัฒนาให้เกิดความเป็นเมืองแบบประเทศตะวันตก แต่เน้นการสร้างสรรคคุณค่าของชนบทผ่านประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ถือว่าเป็นแนวทางประชานิยมรูปแบบที่เน้นความสุขที่เกิดจากคุณค่าทางจิตใจมากกว่าคุณค่าทางวัตถุ ซึ่งเป็นประชานิยมที่ยั่งยืนถาวรและสร้างคุณค่าให้แก่ประชาชนมากกว่าประชานิยมที่เน้นการพัฒนาให้เกิดความเจริญจนนำไปสู่ความเป็นเมืองอย่างในประเทศตะวันตก

5) ประชาชนนิยมกับการให้ความสำคัญหรือให้คุณค่าของประชาชน เป็นลักษณะอุดมการณ์การเมืองที่เห็นความสำคัญของประชาชนทั่วไปเป็นหลัก จึงต้องดำเนินนโยบายทุกอย่างให้เป็นประชานิยมอยู่เสมอ เพื่อสนองความพึงพอใจของประชาชนอย่างต่อเนื่องและยังเป็นการช่วยเหลือคนทุกกลุ่มวัยอย่างเท่าเทียมกันภายใต้การดำเนินนโยบายที่สร้างความยุติธรรมให้แก่สังคม

ทั้งนี้ นโยบายประชานิยมในประเทศไทย พบว่า เป็นลักษณะของการนำเงินภาครัฐ (ภาษีประชาชน) มาจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อมุ่งเน้นการช่วยเหลือคนยากจน ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและ

เป็นการสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social safety net) โดยเป็นการช่วยเหลือในระยะสั้นหรือการให้เปล่า รวมถึงยังเป็นการสร้างฐานความนิยม คะแนนเสียง ความพอใจ และทัศนคติให้ประชาชนเป็นฝ่ายรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นหลัก ทั้งนี้ การนำนโยบายประชานิยมมาดำเนินการมากจนเกินไปและขาดความรับผิดชอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของรัฐบาล ทำให้เกิดผลพวงทางด้านปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว นำไปสู่การถูกลดทอนความสามารถในการแข่งขัน อันเป็นสร้างภาระทางการเงินและการคลังต่อรัฐที่อาจนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจของประเทศได้ในอนาคต อีกทั้งการใช้นโยบายประชานิยมอาจจะทำให้สังคมอ่อนแอและประชาชนที่ได้รับความช่วยเหลือถูกมองว่ามีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพได้ (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2561)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินโครงการต่างๆ ตามแนวทางประชานิยมมากจนเกินไปยังมีผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมามากมายในระยะยาวหลากหลายมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านการเมือง และทางด้านสังคม ดังนี้ (นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2551)

1) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ในการดำเนินนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณ ซึ่งในกรณีทั่วไปการหางบประมาณมาดำเนินนโยบายของรัฐบาลนั้นก็อาจทำได้โดยการกู้ยืมเงินทั้งจากภายในและต่างประเทศ หรืออาจใช้วิธีการเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้น ทำให้ภาระรายจ่ายต้องตกอยู่กับประชาชนกลุ่มหนึ่งของประเทศและยังเป็นไปตามทัศนะของ Lingle, C. (2002) ซึ่งมองว่า “นโยบายประชานิยม” คือ การที่รัฐบาลมอบความหวังที่ไม่เป็นจริง (false expectation) ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มฐานรากของประเทศ เพราะถึงแม้รัฐบาลจะลงทุนงบประมาณมากแค่ไหน เพื่อการสร้างผลประโยชน์แก่คนกลุ่มนี้ แต่ก็ไม่ได้เป็นการตอบสนองความต้องการได้อย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาความยากจนตามแนวทางประชานิยมแท้จริงแล้วคือ การแจกเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการที่มองว่าการแจกเงินจะเป็นการกระจายรายได้และสร้างความมั่งคั่งให้แก่ประชาชน การแจกเงินเป็นเพียงการกระจายรายได้ในระยะสั้นโดยที่คนรายได้น้อยไม่สามารถนำเงินส่วนนั้นไปเป็นทุนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ตนเองได้ เนื่องจากไม่มีศักยภาพมากเพียงพอต่อการนำลงทุนเพื่อให้ได้ผลกำไรที่ดีพอกลับคืนมา ดังนั้น Lingle, C. (2002) จึงเห็นว่า “นโยบายประชานิยม” เป็นเพียงการทำลายระบบเศรษฐกิจระยะยาวที่อาจสร้างประโยชน์ได้ในระยะเวลานานสั้นแต่กลับกลายเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเจริญเติบโตและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในอนาคต (Lingle, C., 2002 อ้างถึงใน อัญชิรญา จันทระปิฎก, 2562)

2) ผลกระทบทางด้านสังคม “นโยบายประชานิยม” ทำให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือดูแลจากภาครัฐอย่างจริงจังทั้งในด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม โดยมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมและการเมือง ด้วยเหตุผลนี้ การที่ “พรรคไทยรักไทย” ได้นำนโยบายประชานิยมต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างฐานเสียงทางการเมืองจนประสบความสำเร็จนั้น จึงทำให้พรรคการเมืองอื่นๆ หันมาให้ความสำคัญและพยายามหยิบยกนโยบายต่างๆ มานำเสนอโดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนกลุ่มฐานรากของประเทศ นำไปสู่การได้รับความสนใจและการช่วยเหลือจากภาครัฐมากขึ้น อย่างไรก็ตาม “นโยบายประชานิยม” อาจเป็นบ่อเกิดของการสร้างความแตกแยกในสังคม กล่าวคือ เป้าหมายสำคัญของนโยบายดังกล่าว คือ การสร้างประโยชน์แก่ “ชนชั้นรากหญ้า” เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน โดยมีนัยยะที่ว่า หาก

ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศรู้สึกมีความพึงพอใจย่อมเป็นการสะท้อนผลลัพธ์ทางบวกแก่รัฐบาล ถ้าหากพิจารณาถึงหลักการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายทั้งมวลนั้นได้มาจากเงินภาษีของประชาชนทั้งประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทั้งจากภาษีทั้งทางตรงหรือภาษีทางอ้อม แต่รัฐบาลกลับเลือกที่จะนำเงินภาษีดังกล่าวไปใช้ในกิจการที่เป็นไปเพื่อประชาชนกลุ่มฐานรากเป็นหลัก จึงอาจนำไปสู่การแบ่งแยกระหว่างชนชั้นได้ (อัญชิรญา จันทรปิฎก, 2562)

3) ผลกระทบทางด้านการเมือง ความนิยมของประชาชนเป็นฐานเสียงที่สำคัญในการก้าวเข้าสู่อำนาจและเป็นสิ่งที่สร้างความชอบธรรมในการเข้ามาบริหารประเทศของรัฐบาล ทำให้พรรคการเมืองต่างๆ มีความต้องการเอาชนะใจประชาชนผ่านอุดมการณ์ทางการเมืองตามแนวทางของพรรคตน นโยบายที่เกิดขึ้นระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงกลายเป็นเครื่องมือต่อรองระหว่างนักการเมืองกับประชาชนที่มีการหยิบยื่นผลประโยชน์เชิงนโยบาย เพื่อแลกกับคะแนนเสียงที่มอบให้กับพรรคการเมือง ทำให้อุดมการณ์ทางการเมืองมุ่งเน้นไปที่ “ชนชั้นรากหญ้า” เพื่อมุ่งหวังคะแนนนิยมจากการสนับสนุนของชนยากจนควบคู่ไปกับชนชั้นกลาง ทั้งนี้ในความหมายอย่างกว้างจะมองเพียงเรื่องของการช่วยเหลือเชิงนโยบายจากรัฐบาลเป็น “นโยบายประชานิยม” ไปเสียทั้งหมดหรือกิจกรรมการกระทำและนโยบายต่างๆ ก็อาจถูกเหมารวมว่าเป็น “นโยบายประชานิยม” ไปด้วย ทั้งที่บางครั้งเป็นมาตรการช่วยเหลือประชาชนตามบริบทที่เกิดขึ้นจริงของสังคมในช่วงเวลานั้น เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด ทุพภิกขภัย อุทกภัย วาตภัย เป็นต้น (ทรงภูมิ พรหมภาพ และโกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2558) โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาที่ระดับการศึกษาของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ บรรดาสื่อมวลชนเป็นตัวแปรสำคัญ เนื่องจากยังไม่มี ความเข้าใจต่อลักษณะการบริหารเชิงนโยบายของรัฐบาลอย่างถ่องแท้ จึงมองเพียงว่าการนำ “นโยบายประชานิยม” มาปรับใช้ในการบริหารประเทศเป็นความสำเร็จและยั่งยืนของสังคม ทำให้ประชาชนที่เสพข่าวสารจากสื่อไม่รู้เท่าทันถึงผลเสียของนโยบายดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าสามารถสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น การดำเนินนโยบายของรัฐบาลแล้วแต่ต้องการให้ประเทศมีการพัฒนาและมุ่งแก้ไขปัญหาด้านความต้องการของประชาชน แต่การใช้นโยบายประชานิยมนั้นเป็นการแก้ปัญหาเพียงระยะเวลานั้นๆ โดยจะก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านสังคม จนอาจนำไปสู่การล่มสลายของรัฐดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีตจนเป็นบทเรียนสำคัญทั้งจากทวีปละตินอเมริกาและยุโรป รวมไปถึงอาจจะทำให้ประชาชนเคยชินกับการรอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อาจถึงขั้นการเสพติดประชานิยมจนมองเป็นเรื่องที่ดีและถูกต้อง ฉะนั้น ประชาชนจึงควรมีความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทัน ถึงผลกระทบของประชานิยม มากกว่าการหมกมุ่นอยู่กับการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ถึงกระนั้น ประเทศไทยก็ยังคงต้องดำเนินนโยบายประชานิยมต่อไปเรื่อยๆ เพราะประชาชนยังมีความต้องการสูงพิจารณาได้จากผลคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ออกมาในแต่ละครั้ง ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปในทิศทางของพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแนวทางประชานิยมเป็นหลัก

อนึ่ง สำหรับ “แนวทางประชานิยม” ในประเทศไทยปรากฏร่องรอยของการดำเนินนโยบายแรกเริ่มในช่วงสมัยรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ คือ “นโยบายเงินผัน” เป็นการวางแผนการใช้เงินงบประมาณ 2,500 ล้านบาท เพื่อแจกจ่ายให้สภาตำบลต่างๆ นำไปพัฒนาภายในพื้นที่ของตนเอง แต่รัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ได้ประกาศยุบสภาเสียก่อน ทำให้นโยบายดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ “นโยบายเงินผัน” เป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินงบประมาณลงไปยังท้องถิ่นต่างๆ เพื่อใช้ดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่โดยชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ไม่ต้องจ้างบริษัทรับเหมาเอกชนภายนอก ทำให้ถูกมองว่าเป็นการเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ เพราะแม้ว่าชาวบ้านจะมีรายได้จากการจ้างงาน แต่คุณภาพการก่อสร้างย่อมต่ำกว่ามาตรฐาน เนื่องจากชาวบ้านยังขาดความรู้ อาจทำให้ในปีถัดมาต้องจัดงบประมาณก้อนใหม่ในการซ่อมแซมปรับปรุง แสดงให้เห็นว่านโยบายดังกล่าวเป็นการดำเนินการที่ไม่คุ้มค่า (ภัทร หวังกิตติกุล, 2554: 10-11)

ต่อมา สมัยรัฐบาลของ “พรรคไทยรักไทย” ภายใต้การนำของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองและได้นำเสนอวิถี “ประชาธิปไตยที่สัมผัสได้” โดยปัจจัยที่นำมาสู่การก่อเกิด “นโยบายประชานิยม” ในช่วงปี พ.ศ. 2544 นั้น เป็นผลพวงมาจากเหตุการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกว่า “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ซึ่งประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความยากจนกระจายไปทั่วประเทศ ทำให้ประชาชนมีความคาดหวังและต้องการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ถือเป็นการเปิดโอกาสให้ “พรรคไทยรักไทย” ได้นำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว จนได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ยังเอื้อต่อการสร้างระบบพรรคการเมืองเด่นสองพรรคใหญ่และการใช้กระบวนการ ที่เรียกว่า กลไกตัวเลข (The Game of Numbers) ซึ่งกำหนดให้พรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนมากที่สุดมีสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล เป็นเหตุให้ “นโยบายประชานิยม” ของ “พรรคไทยรักไทย” ที่ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดด้วยการหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนนำมากำหนดเป็นนโยบายเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารกับประชาชนฐานรากโดยตรง ด้วยวิธีเช่นว่านี้ ทำให้ “พรรคไทยรักไทย” ได้รับคะแนนเสียงถล่มทลายจากประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่ม “ชนชั้นรากหญ้า” ของประเทศเสียส่วนใหญ่ ตลอดจนนโยบายต่างๆ ที่ปรากฏออกมาแล้วแต่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมตามวิถี “ประชาธิปไตยที่สัมผัสได้” อาทิ นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค, นโยบายรับจำนำข้าว, นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, โครงการพักชำระหนี้เกษตรกรและลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย, โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ “One Tambon, One Product” (OTOP) และโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นต้น (ภัทร หวังกิตติกุล, 2554: 10-11)

ทั้งนี้ “นโยบายประชานิยม” แม้ว่าจะถูกวิพากษ์วิจารณ์จากชนชั้นกลาง แต่ก็เป็นนโยบายชูโรงที่หลายรัฐบาลต่างนำมาใช้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการเปลี่ยนชื่อนโยบายให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคตน ยกตัวอย่างเช่น รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ใช้นโยบายประชานิยมเพื่อเป็นการเรียกฐานเสียงทางการเมืองของตน โดยการใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจในลักษณะคล้ายกัน ภายใต้ชื่อ “เช็คช่วยชาติ” มูลค่า 2,000 บาท ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริมการลงทุนกับต่าง

ประเทศและทุนขนาดใหญ่ไม่แตกต่างจากนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลทักษิณ หรือจะเป็นนโยบายทางด้านการเกษตรที่มีการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการส่งออกและการเกษตรแบบพันธสัญญาที่ทำให้วิธีการผลิตรวมถึงวิถีชีวิตของเกษตรกรรายย่อยขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์ของบริษัทยักษ์ใหญ่ นโยบายเหล่านี้ทำให้ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะพึ่งพานายทุน เกิดความเสียเปรียบและสูญเสียอำนาจการผลิต กลายเป็นหนี้สินนำไปสู่การสูญเสียความสามารถในการพึ่งพาตนเอง นอกจากนี้ ยังมีนโยบายการขยายเวลาให้ใช้น้ำประปาและไฟฟ้าฟรี การบริการรถเมล์และรถไฟฟ้าฟรี รวมถึงการให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุคนละ 500 บาท เมื่อมองเพียงผิวเผินดูราวกับว่าเป็นนโยบายที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยากจน แต่ความเป็นจริงแล้ว นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลอภิสิทธิ์ กลับถูกมองว่าเป็น “นโยบายประชานิยม” เพื่อมุ่งฐานเสียงเฉกเช่นเดียวกันกับ “นโยบายประชานิยม” ของรัฐบาลทักษิณ หลังจากนั้น ในสมัยรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แม้ไม่มีนโยบายแจกเงินโดยตรง แต่มีนโยบายคืนภาษีรถคันแรกและการขึ้นอัตราค่าแรงขั้นต่ำเป็นวันละ 300 บาท รวมไปถึงการเพิ่มอัตราเงินเดือนขั้นต่ำของระดับปริญญาตรีเริ่มต้นที่ 15,000 บาท เพื่อหวังสร้างความนิยมจากประชาชนไม่ต่างจากรัฐบาลในยุคอดีตที่ผ่านมา เป็นต้น (อนุสรณ์ ธรรมใจ, 2561)

ต่อมา สมัยรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีการเปลี่ยนชื่อ “นโยบายประชานิยม” เป็น “นโยบายประชารัฐ” เพื่อสร้างอัตลักษณ์เชิงนโยบายและความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลของตนภายใต้การสนับสนุนจากประชาชนที่เข้าร่วมโครงการและได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง โดยผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจะต้องเป็นผู้ที่ลงทะเบียน เพื่อยืนยันสิทธิ์ในการเข้าร่วม “โครงการประชารัฐ” และจะได้รับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือที่เรียกว่า “บัตรคนจน” ซึ่งได้ดำเนินการในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557–2562 ภายหลังจากการรัฐประหารและบริหารประเทศระยะเวลา รวมถึง 5 ปี ภายใต้ชื่อ “คณะกรรมการความสงบแห่งชาติ” หรือเรียกชื่อย่อว่า คสช. โดยมีการจัดทำโครงการต่างๆ มากมาย อาทิ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ, โครงการบ้านประชารัฐ, โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, โครงการสินเชื่อชะลอการขายข้าวเปลือกนาปี (จำนำยุงฉาง), โครงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรรายย่อยผ่านระบบธนาคาร ธ.ก.ส. 3 ปี, บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นต้น ทั้งนี้ โครงการต่างๆ ที่ปรากฏก็ยังคงเป็นแนวทางประชานิยมเดิมของรัฐบาลในยุคที่ผ่านมาในอดีตแทบทั้งสิ้น เพื่อให้ได้รับความนิยมจากประชาชนอันเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกระบวนการดำเนินงานโครงการจากประชานิยมแบบเดิมที่มุ่งช่วยเหลือประชาชนแบบให้เปล่าเป็นการบูรณาการภาคส่วนต่างๆ ผ่านการประสานพลังของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพราะฉะนั้น “นโยบายประชารัฐ” ก็คือ “นโยบายประชานิยม” ที่สอดคล้องกับความหมายของประชานิยมในประเทศรัสเซียและสหรัฐอเมริกา ประชานิยมในทวีปละตินอเมริกา และประชานิยมในประเทศตะวันตก ที่มุ่งเน้นฐานความนิยมจากประชาชนโดยการใช้นโยบายดังกล่าวอย่างบ้าคลั่ง จนอาจจะทำให้ไม่สามารถรักษาสภาพคล่องทางการเงินได้และนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจที่พังพินาศ ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับหลายประเทศทั้งในทวีปละตินอเมริกาและประเทศตะวันตก

ดังนั้น ความแตกต่างของ “นโยบายประชานิยม” ยุครัฐบาลทักษิณ และ “นโยบายประชารัฐ” ยุครัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จึงไม่ได้มีความแตกต่างไปมากกว่าเดิมเพียงแต่ได้มีการเปลี่ยนชื่อ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ต่อยอดการดำเนินงานนโยบายต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในอดีต โดยสร้างอัตลักษณ์เชิง

นโยบายให้เป็นของตนเองเพิ่มมากขึ้นเพียงเท่านั้น พิจารณาได้จากการพยายามอ้างความหมาย “นโยบายประชารัฐ” ไม่เหมือนกับ “นโยบายประชานิยม” ของหลายรัฐบาลที่ผ่านมาในอดีต แต่เป็นนโยบายที่มุ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่นวัตกรรมภายใต้กรอบ “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นการที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้ามาร่วมมือกันพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้สอดคล้องกันควบคู่ไปกับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ภายใต้แนวทาง “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” อันเป็นกลไกที่สร้างความแตกต่างจาก “นโยบายประชานิยม” ในยุครัฐบาลทักษิณและรัฐบาลที่ผ่านมาในอดีต กอปรกับการพัฒนาแผนการดำเนินงานต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ระยะเวลา 20 ปี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ฉะนั้นแล้ว หากพิจารณาอย่างถี่ถ้วน “นโยบายประชารัฐ” ที่มีการจัดทำโครงการต่างๆ ออกมาเป็น “โครงการประชารัฐ” มันก็คือรูปแบบหนึ่งของ “นโยบายประชานิยม” ที่เป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจได้เพียงระยะสั้นและไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างยั่งยืน (รติมา คชนันทน์, 2558)

3. การบูรณาการนโยบายประชารัฐผนวกกับแผนยุทธศาสตร์ชาติภายใต้กลไกตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เจตนารมณ์ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการเข้ายึดอำนาจการปกครองมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การคืนความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศ (2) การคืนความสุขให้กับประชาชน และยังมีการวางแผน “Roadmap ประชาธิปไตย” ในยุคคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ (นิติกร สังข์แก้ว และอรรถสิทธิ์ พานแก้ว, 2559)

- ระยะแรกเป็นการควบคุมอำนาจในการปกครอง
- ระยะที่ 2 เป็นการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
- ระยะที่ 3 เป็นการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์

กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญมีการกำหนดตัวเลขเป็นสูตร (6-4-6-4) ขึ้นมา กล่าวคือ เป็นการแยกตัวเลขระยะเวลาออกมาเป็นจำนวนเดือนของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ภายหลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในปี พ.ศ. 2557 ออกมา โดยจะใช้ระยะเวลารวมในการดำเนินการไม่เกิน 20 เดือน แยกองค์ประกอบของตัวเลขออกมา ได้ดังนี้

- เลข 6 ตัวแรก คือ ระยะเวลา 6 เดือน ที่ใช้ในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่
- เลข 4 ตัวถัดมา คือ ระยะเวลา 4 เดือน ที่จะใช้ทำประชามติ
- เลข 6 ตัวที่สอง คือ ระยะเวลา 6 เดือน ที่จ้ะร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายลูก

3 ฉบับ และ

- เลข 4 ตัวสุดท้าย คือ ระยะเวลา 4 เดือน คือ 3 เดือนแรก จะใช้ในการรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งของพรรคการเมืองต่างๆ และอีก 1 เดือน เป็นห้วงเวลาของการจัดการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

แต่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกตามแผน Roadmap และสูตรดังกล่าวต้องตกไป เนื่องจากร่างรัฐธรรมนูญไม่ผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทำให้กระบวนการต่างๆ เชื้องช้าและยืดเยื้อออกไป ซึ่งนักวิชาการหลายท่านต่างตั้งข้อสังเกตว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับต่อมาเป็นฉบับที่ 2 ในยุคของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยสามารถผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และนำไปสู่การลงประชามติจากการโหวตของประชาชน หลังจากนั้น จึงมีการประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) อย่างเป็นทางการ ทำให้กระบวนการเลือกตั้งเกิดขึ้นในที่สุด ซึ่งระยะเวลาตามความเป็นจริงยาวนานเกือบ 5 ปี โดยไม่ได้เป็นไปตามแผน Roadmap ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้วางเอาไว้ตั้งแต่ต้น

ทั้งนี้ ความน่าสนใจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) อยู่ในส่วนของบทเฉพาะกาล ซึ่งว่าด้วยประเด็นการขอยกเว้นไม่เสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองตามมาตรา 272 ที่ระบุว่า

“ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

ในระหว่างเวลาตามวรรคหนึ่ง หากมีกรณีที่ไม่อาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ไม่ว่าด้วยเหตุใด และสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอต่อประธานรัฐสภาขอให้รัฐสภามีมติยกเว้นเพื่อไม่ต้องเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 ในกรณีเช่นนั้น ให้ประธานรัฐสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยพลัน และในกรณีที่มีรัฐสภาไม่มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาให้ยกเว้นได้ให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อไป โดยจะเสนอชื่อผู้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้งไว้ตามมาตรา 88 หรือไม่ก็ได้” (รัฐสภา, 2560: 214-215)

และหลักเกณฑ์ วิธีสรรหา แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ชุดแรก จำนวน 250 ซึ่งมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในสภาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ตามมาตรา 269 ที่ระบุว่า

“ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน มีหน้าที่ดำเนินการสรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามหลักเกณฑ์

และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(ก) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 จำนวนสองร้อยคนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนวันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 268 ไม่น้อยกว่าสิบห้าวันแล้ว นำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

(ข) ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา คัดเลือกบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในอันจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและการปฏิรูปประเทศมิจำนวนไม่เกินสี่ร้อยคน ตามวิธีการที่คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภากำหนดแล้วนำรายชื่อเสนอต่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดตาม (ก)

(ค) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกผู้ได้รับเลือกตาม (ก) จากบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ได้จำนวนห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจำนวนห้าสิบคนโดยการคัดเลือกดังกล่าวให้คำนึงถึงบุคคลจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และให้คัดเลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) ให้ได้จำนวนหนึ่งร้อยเก้าสิบสี่คนรวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นสองร้อยห้าสิบคน และคัดเลือกรายชื่อสำรองจากบัญชีรายชื่อที่ได้รับการสรรหาตาม (ข) จำนวนห้าสิบคน ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายในสามวันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๖๘

(2) มิให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (6) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาใช้อย่างคับแค้นผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาซึ่งได้รับสรรหาตาม (1) (ข) และมีให้นำความในมาตรา 108 ข. ลักษณะต้องห้าม (2) มาตรา 184 (1) และมาตรา 185 มาใช้อย่างคับแค้นผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง

(3) ให้คณะรักษาความสงบแห่งชาตินำรายชื่อบุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกตาม (1) (ค) จำนวนสองร้อยห้าสิบคนดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งต่อไป และให้หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

(4) อายุของวุฒิสภามาตรา 107 นี้มีกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้ง ถ้ามีตำแหน่งว่างลง ให้เลื่อนรายชื่อบุคคลตามลำดับในบัญชีสำรองตาม (1) (ค) ขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทน โดยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ดำเนินการและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ สำหรับสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งเมื่อพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาก็ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาด้วย และให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่งแทน ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่าง อยู่ในตำแหน่งเท่าอายุของวุฒิสภาที่เหลืออยู่

(5) ในระหว่างที่ยังไม่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งบุคคลในบัญชีรายชื่อสำรองขึ้นเป็นสมาชิกวุฒิสภาแทนตำแหน่งที่ว่างตาม (4) หรือเป็นกรณีที่ไม่มีรายชื่อบุคคลเหลืออยู่ในบัญชีสำรอง หรือไม่มีผู้ดำรง

ตำแหน่งที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยตำแหน่ง ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่

(6) เมื่ออายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลงตาม (4) ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 107 ต่อไป และให้นำความในมาตรา 109 วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม” (รัฐสภา, 2560: 208-211)

นอกจากนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2561–2580 โดยถือว่าการวางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในกรอบระยะยาวและเป็นการกำหนดแนวทางเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อก้าวสู่แนวทาง “ประเทศไทย 4.0” ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมตามรูปแบบ “ประชารัฐ” และร่วมกันออกแบบอนาคตภายใต้การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ในหมวด 6 มาตรา 65 ที่ระบุว่า

“รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังที่กล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้” (รัฐสภา, 2560: 45)

ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานได้ยึดโยงกับหมวด 8 คณะรัฐมนตรี มาตรา 162 ที่ระบุว่า

“คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาซึ่งต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐ แนวนโยบายแห่งรัฐ และยุทธศาสตร์ชาติ และต้องชี้แจงแหล่งที่มาของรายได้ที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินนโยบาย โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ ทั้งนี้ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่

ก่อนแถลงนโยบายต่อรัฐสตามวาระหนึ่งหากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับหน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้” (รัฐสภา, 2560: 117-118)

ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) จะมีการดำเนินการควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงแผนปฏิบัติการของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันในกระบวนการดำเนินงานและเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลักดันให้เกิดพลังการขับเคลื่อนอย่างเต็มที่ภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 โดยผลปรากฏว่า “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งเป็นพรรคการเมืองน้อยมิฉะนั้นในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้รับการเลือกตั้งและกลายเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้มีการผนวกแผนและนโยบายต่างๆ เข้าด้วยกันกับแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างบูรณาการ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ประกอบไปด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับ “นโยบายเชิงประชานิยม” ของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างต่อเนื่อง ภายใต้ “โครงการพระราชริฏ” โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและแห่งชาติ, 2560)

1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมีความมั่นคง ประชาชนมีความสุข พัฒนาคมน เครือมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสังคมประชารัฐ คือ นโยบายสังคมประชารัฐสีขาว สังคมจะสงบสุข เข้มแข็ง แบ่งปันได้ ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ การยกระดับศักยภาพของประเทศ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ดังนี้

(1) ต่อ ยอด ดี ดี ได้ แก่ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย

(2) ปรับปรุงจูน โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และระบบคมนาคม

(3) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคมนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับปรุงแบบธุรกิจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ

นโยบายด้านเศรษฐกิจประชารัฐ คือ

(1) ยกระดับความสามารถของผู้ผลิต นโยบายสร้าง 5 ล้าน “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอัจฉริยะ” (Smart SMEs) 1 ล้าน “เกษตรกรอัจฉริยะ” (Smart Farmers) 1 ล้าน “ธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่” (Startups) 1 ล้าน “ผู้ประดิษฐ์” (Makers) และ 1 ล้าน ร้านค้าปลีกชุมชน

(2) ก้าวสู่เกษตรประชารัฐ 4.0 ปรับโครงสร้างภาคเกษตร ด้วยนโยบาย 3 เพิ่ม 3 ลด นั่นคือ “เพิ่มรายได้ เพิ่มนวัตกรรม เพิ่มทางเลือก” และ “ลดภาระหนี้ ลดความเสี่ยง ลดต้นทุน”

(3) กระจายรายได้ กระจายโอกาสด้วยการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ และเป็นการสร้างเส้นทางเชื่อมโยงชุมชน

(4) ชูเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจแบ่งปัน เพราะจุดแข็งของประเทศไทยประการหนึ่ง คือ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของความเกื้อกูลแบ่งปันกัน

(5) สร้างเศรษฐกิจชีวภาพอุตสาหกรรมหมุนเวียนนวัตกรรมสีเขียว “B (Bio Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพ, C (Circular Economy) หรือ เศรษฐกิจหมุนเวียน และ G (Green Economy) หรือ เศรษฐกิจสีเขียว” หรือที่เรียกว่า (BCG Model) ซึ่งเป็นเศรษฐกิจสำคัญที่ประเทศไทยมีโอกาสแข่งขันในเวทีโลกและตอบโจทย “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครอบคลุมถึงการเกษตรและอาหาร การแพทย์และสุขภาพ พลังงานและการท่องเที่ยว

(6) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของอนาคต การที่จะปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ จำเป็น ต้องมีการลงทุนขนาดใหญ่ เน้นโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยเฉพาะ 5G (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ โดยต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสังคมประชารัฐ คือ

(1) การศึกษา 4.0 มีโอกาส มีอนาคต มีความสำคัญกับการพัฒนาคน เพื่อเตรียมความพร้อมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21

(2) กระจายศูนย์กลางความเจริญสู่ภูมิภาค เป็นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ซึ่งรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการไปแล้วบางส่วน

(3) สร้างเมืองน่าอยู่ใกล้บ้าน มีงานทำ

(4) เมืองอัจฉริยะสีเขียวเพื่อความสุขของทุกคน

(5) ชุมชนประชารัฐร่วมพัฒนาบ้านเกิด เพื่อทำให้ทุกคนอยากกลับไปพัฒนาบ้านเกิดโดยจะมีกองทุนพัฒนาชุมชนประชารัฐ เช่น แหล่งน้ำชุมชน โครงการป่าไม้มีค่า และสร้างวิสาหกิจชุมชน

(6) Bangkok 5.0 สร้างย่านนวัตกรรม ย่านการค้า คีนคลองสวยน้ำใส สร้างเครือข่ายการคมนาคมผ่านเทคโนโลยี และ

นโยบายด้านสวัสดิการประชารัฐ คือ

(1) บ้านสุขใจวัยเกษียณ ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงต้องทำให้คนสูงวัยมีที่พักพิง ยามชราภาพ

(2) สิทธิที่ดินทำกิน เมื่อมีบ้านแล้ว ก็ต้องมีที่ดินทำกิน โดยเฉพาะพ่อแม่พี่น้องเกษตรกร เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ใช้หลักความร่วมมือกันเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐจะให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสวัสดิการประชารัฐ คือ

(1) บัตรประชารัฐ เป็นบัตรที่ดำเนินการต่อยอดมาจาก “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือ “บัตรคนจน” เพื่อสร้างหลักประกันทางสังคมให้กับผู้มีรายได้น้อย

(2) สวัสดิการรายกลุ่ม สวัสดิการของแต่ละกลุ่มมีความต้องการหรือความจำเป็นพื้นฐานที่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มสตรี กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มอาชีพรับจ้าง

(3) สวัสดิการคนเมือง เป็นอีกความต้องการขั้นพื้นฐาน เนื่องจากคนเมืองบางกลุ่มเป็นผู้มีรายได้น้อย แต่ต้องเผชิญกับการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น

(4) หมดหนี้ มีเงินออมช่วยลดภาระหนี้ให้กับ 6 กลุ่มสำคัญ ได้แก่ ผู้ใช้แรงงาน ขาวนา ข้าราชการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ครู และนักศึกษา

(5) โครงการบ้านล้านหลัง ให้ประชาชนได้มีบ้านเป็นของตัวเอง เป็นโครงการสานต่อที่รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการไว้แล้วก่อนหน้านี้ (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักธรรมาภิบาล อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง เพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านสังคมประชารัฐ คือ เมืองอัจฉริยะสีเขียว เพื่อความสุขของทุกคน เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้นแล้ว คนจะต้องอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสุข (พรรคพลังประชารัฐ, 2562)

6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายด้านเศรษฐกิจประชารัฐ คือ การลดอุปสรรคเพิ่มโอกาสการดำเนินธุรกิจ เน้นการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) ได้สร้างกลไกในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เจินนโยบายผ่านแผนยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาวถึง 20 ปี ซึ่งเมื่อวิเคราะห์รัฐธรรมนูญในหมวด 6 มาตรา 65 และหมวด 8 คณะรัฐมนตรี มาตรา 162 มีลักษณะที่สอดคล้องกันอย่างแนบเนียน เนื่องจากภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 หากพรรคการเมืองใดก็ตามสามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้ ก็ยังคงต้องดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดเอาไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ ผลปรากฏว่า “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งเป็นพรรคการเมืองนอมนิในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้รับการเลือกตั้งและนำไปสู่การเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้มีการบูรณาการแผนและนโยบายต่างๆ ผนวกเข้าด้วยกันนำไปสู่การดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เพราะโครงการต่างๆ ที่ปรากฏคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินไว้ก่อนล่วงหน้าแล้วในระยะเวลา 5 ปี ของการปกครองประเทศโดยใช้นโยบายการบริหารประเทศภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ” ซึ่งก็คือ “นโยบายเชิงประชานิยม” ที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) พยายามสร้างอัตลักษณ์เชิงนโยบายขึ้นมา เพื่อให้ประชาชนเกิดภาพจำเชิงนโยบายและความรู้สึกร่วมที่มีต่อรัฐบาล อันเป็นการสร้างฐานเสียงและฐานความนิยมเชิงประจักษ์ เพราะหากกล่าวถึง “นโยบายประชารัฐ” ประชาชนก็จะสามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นนโยบายของ “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งมาจากการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

4. ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยผ่านแนวนโยบายเชิงประชานิยมภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ”

ความเหลื่อมล้ำเป็นเรื่องของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ที่มีโอกาสกับผู้ขาดโอกาส ซึ่งคำว่า “โอกาส” ในบริบทนี้ คือ โอกาสในการเข้าถึงการต่อรองและการจัดการทรัพยากรต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือชนบทได้มีโอกาสในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ รวมไปถึงการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่สะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างภายใน

สังคมไทยนั้น มาจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังได้รับความเดือดร้อนจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างกันในการเข้าไปเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในสังคม ส่งผลทำให้ประชาชนมีรายได้แตกต่างกันจนนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมระหว่างกันในสังคม โดยสามารถสรุปความเหลื่อมล้ำในภาพรวมได้ 3 รูปแบบ คือ (อดิวิชัย แสงสุวรรณ, 2554)

1) ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและรายได้ (Wealth & Income Inequality) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาที่มีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่ อันเกิดจากการมุ่งพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพิเศษ โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตเมืองที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจมากอยู่แล้ว ทำให้ละเลยการพัฒนาพื้นที่ในเขตชนบทที่ห่างไกล

2) ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส (Opportunity Inequality) ในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการศึกษา สวัสดิการสังคม และแหล่งทุนหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้โอกาสกระจุกตัวอยู่กับคนบางกลุ่มมากเกินไป

3) ความเหลื่อมล้ำด้านอำนาจ (Power Inequality) ทั้งด้านสิทธิทางการเมือง อำนาจการต่อรองในการเข้าถึงทรัพยากร และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ส่งผลให้การจัดสรรทรัพยากรไม่เป็นไปอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน อาจเกิดการเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ต่อกlassen ชนชั้นที่มีอำนาจในสังคมน้อย

ทั้งนี้ การจัดอันดับความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของ Credit Suisse ในรายงาน Global Wealth Databook ที่ทำการรวบรวมข้อมูลทรัพย์สินสุทธิจากแหล่งต่างๆ พบว่า ความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งของประเทศไทยอยู่ในอันดับท้ายๆ ของโลกคือ อันดับ 162 จาก 174 ประเทศ โกลด์เคียกับ ประเทศเวเนซุเอลา (อันดับ 161) และประเทศอินโดนีเซีย (อันดับ 163) ส่วนในทวีปเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นเหลื่อมล้ำน้อยสุด (อันดับ 11) (ศิริกัญญา ตันสกุล และคณะ, มปป.) ซึ่งความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยยังเป็นปัญหาสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยไม่สามารถลดลงด้วยตัวเองได้หากไม่มีนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำที่เป็นธรรม อันเนื่องมาจากบริบทในสังคมไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว อัตราการเจริญพันธุ์ที่ต่ำลง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในครอบครัวระหว่างญาติพี่น้องไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงได้อีกต่อไป เพราะโครงสร้างครอบครัวมีขนาดเล็กลง อีกทั้งอำนาจทางการเมืองยังคงกระจุกตัวอยู่กับรัฐบาลมากเกินไป ซึ่งได้รวบอำนาจไว้อยู่ในมือไม่เน้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ตลอดจนนโยบายที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ประสบความสำเร็จก็ยังคงเป็นนโยบาย “แนวทางประชานิยมทั่วไป” ไม่ใช่ “นโยบายระบบรัฐสวัสดิการ” (สมชัย จิตสุชน, 2558)

อนึ่ง การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันที่ยังไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นรูปธรรม และระบบสวัสดิการของไทยที่ยังไม่สามารถสร้างระบบที่ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มชนชั้นได้อย่างทั่วถึง ระบบประกันสังคมที่มีปัญหาในการดึงแรงงานนอกระบบเข้ามาภายในระบบอย่างครอบคลุม ทำให้ยากต่อการตรวจสอบและยังมีปัญหาความยั่งยืนทางการเงินในส่วนที่เป็นผลประโยชน์บำนาญแก่ผู้ประกันตน เพราะฉะนั้น หากยังไม่มี การปรับโครงสร้างสิทธิประโยชน์ เงินสมทบ ระบบจัดเก็บภาษีที่มีมาตรฐาน และแนวโน้มความเต็มใจของประชาชนในการเสียภาษียังมีเพียงบางกลุ่มชนชั้น เป็นเหตุให้การเก็บภาษียังอยู่ในระดับที่ต่ำอย่างต่อเนื่อง

ในปัจจุบัน อาจจะทำให้สร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ยากเกินกว่าจะแก้ไขเยียวยาได้ (สมชัย จิตสุชน, 2558)

อย่างไรก็ดี นโยบายของภาครัฐส่วนใหญ่มักจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจเพียงระยะสั้น โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่ม “ชนชั้นรากหญ้า” ให้มีคุณภาพชีวิตการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากพิจารณาถึงการดำเนิน “โครงการประชารัฐ” ตามที่รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จัดทำขึ้นภายหลังการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2562 นั้น ยังคงเป็นนโยบายที่สร้างความเหลื่อมล้ำแก่สังคมเป็นอย่างมาก เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, นโยบายการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.), นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า, โครงการบ้านถูกคนชรา, และโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นต้น โดยการเข้าถึงโครงการต่างๆ ของประชาชนไม่ได้ถูกพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนทุกคนไม่ได้อยู่ในสถานะที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพราะบางครอบครัวมีฐานะที่ดีอยู่แล้ว การที่รัฐบาลเข้าไปเพิ่มเงินในกระเป๋าให้แก่กลุ่มคนดังกล่าว นำไปสู่การใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นของบุคคลที่มีฐานะทางสังคมดี และมีศักยภาพเพียงพอต่อการหารายได้มาจุนเจือตนเองและครอบครัว ขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งได้รับความเดือดร้อนจริงๆ กลับได้รับเงินเพียงแค่มือถือมือหนึ่ง เพื่อสงเคราะห์และช่วยเหลือให้สามารถประทังชีวิตอยู่รอดได้เพียงเท่านั้น นโยบายดังกล่าวจึงทำให้เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มมากขึ้นไปอีก (เฉลิมพล ไชยวงษ์, 2560)

ดังนั้น “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย” จึงเป็นปัญหาที่มีมาอย่างเนิ่นนาน ซึ่งมาจากหลากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางด้านระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การกำหนดนโยบาย โครงสร้างประชากร การลงทุนจากนักธุรกิจต่างชาติ และอาจรวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่ทั่วถึงและล้ำสมัย เมื่อเป็นเช่นนั้น ความเหลื่อมล้ำจึงกลายเป็นความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ ทั้งจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม ที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็ไม่สามารถกระจายให้เกิดความคุ้มค่าคุ้มค่าได้ แม้กระทั่งเรื่องของการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ที่มิอำนาจทางสังคมหรือกลุ่มคนรวยจะสามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะในสังคมได้อย่างง่ายดายเป็นอย่างมาก แต่ในทางกลับกันประชาชนฐานรากหรือคนจนกลับเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากการบริการสาธารณะได้ยากยิ่งกว่า จึงสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้น การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม จึงควรเพิ่มความเท่าเทียมทางโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพเสียก่อน เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกันทุกกลุ่มชนชั้น

5. บทสรุป

“โครงการประชารัฐ” เป็นการดำเนินนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และยังคงดำเนินการสานต่อนโยบายดังกล่าวผ่านการสืบทอดอำนาจตามกระบวนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล โดยการดำเนินนโยบายต่างๆ เป็นการเปลี่ยนชื่อ “นโยบายประชานิยม” ที่ประสบความสำเร็จในอดีต เพื่อให้เอื้อต่อการสร้างฐานความนิยมทางการเมือง

เมืองของตน โดยมุ่งเอาใจกลุ่มฐานเสียงส่วนใหญ่ที่อยู่ในสังคม คือ “กลุ่มชนชั้นรากหญ้า” ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์และสรุปเหตุผลสำคัญของการดำเนิน “นโยบายเชิงประชานิยม” ภายใต้ชื่อ “โครงการประชารัฐ” ออกมาได้ 5 ประการ ดังนี้

1) **การสร้างความชอบธรรมเชิงนโยบายและฐานความนิยมทางการเมือง** คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร ซึ่งสร้างความไม่พอใจต่อประชาชนบางกลุ่มเป็นอย่างมาก โดยมีการออกมาเคลื่อนไหวหรือแสดงการต่อต้านเชิงสัญลักษณ์พอสมควร แต่รัฐบาลก็ใช้มาตรการควบคุมสถานการณ์โดยเด็ดขาดจึงไม่เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงบานปลาย อย่างไรก็ตาม การเข้ายึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้กระทำต่อรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ชอบธรรมในการเข้ามามีการบริหารประเทศ ทำให้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องสร้างความชอบธรรมให้แก่กลุ่มของตนโดยใช้เครื่องมือเชิงนโยบายที่ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับได้เข้ามาครอบงำ อันเป็นการสร้างฐานเสียงสนับสนุนและเพิ่มฐานคะแนนความนิยมทางการเมืองให้กับรัฐบาล ซึ่งนโยบายที่ออกมามีความจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน นำไปสู่การดำเนินนโยบายที่เรียกว่า “ประชารัฐ” เพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมเชิงนโยบายภายใต้การครองอำนาจของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

2) **การสร้างกลไกการสืบทอดอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญโดยการยึดโยงนโยบายเชิงประชานิยมผนวกเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี** เจตนารมณ์ของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการเข้ายึดอำนาจการปกครองมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การคืนความสงบเรียบร้อยให้กับประเทศ (2) การคืนความสุขให้กับประชาชน อีกทั้งยังมีการวางแผน Roadmap ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน และมีกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญโดยใช้สูตร (6-4-6-4) แต่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกตามแผน Roadmap ดังกล่าวต้องตกไป เนื่องจากไม่ผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ทำให้กระบวนการต่างๆ เชื่องช้าและยืดเยื้อออกไป ทั้งนี้ นักวิชาการได้ตั้งข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้อาจจะยังไม่ตอบโจทย์ต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญฉบับต่อมา ซึ่งสามารถผ่านมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และประชมติจากการโหวตของประชาชนด้วย จึงมีการประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 20) โดยเนื้อหาสาระที่มีความน่าสนใจส่วนใหญ่จะปรากฏในบทเฉพาะกาลที่ระบุถึง การขอยกเว้นไม่เสนอชื่อนายกรัฐมนตรีจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีสามารถเลือกบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เข้ามาบริหารประเทศได้ เป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากมีรัฐสภาชุดแรก รวมถึงการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จำนวน 250 เสียง จากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และมีสิทธิ์ลงคะแนนเสียงในสภาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ตลอดจนการกำหนดให้มีแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะยาวถึง 20 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2580 ซึ่งเนื้อหาสาระในแต่ละยุทธศาสตร์สอดคล้องกับ “นโยบายประชารัฐ” ในด้านต่างๆ ที่ได้ดำเนินการมาก่อนหน้านั้นในยุครัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ช่วงปี พ.ศ. 2557-2562 อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงปรากฏชัดว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นทั้งผู้ร่างรัฐธรรมนูญและวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินงานเชิงนโยบายไว้ล่วงหน้าทั้งหมดแล้ว ทำให้ไม่

ว่าจะได้รัฐบาลใดที่มาจาก การเลือกตั้งเข้ามาบริหารประเทศก็มีความจำเป็นต้องใช้แผนยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวต่อไป ถือเป็นการสร้างกลไกและการยึดโยงแนวทางต่างๆ เพื่อให้เอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของตนอย่างเป็นรูปธรรม

3) การสานต่อนโยบายประชารัฐเดิมของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)
การสร้างกลไกการสืบทอดอำนาจผ่านรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้มีการวางแนวโยบายการดำเนินงานบริหารประเทศไว้ล่วงหน้าผ่านโครงการต่างๆ ที่เรียกว่า “โครงการประชารัฐ” ซึ่งปรากฏก่อนการเลือกตั้งภายใต้การบริหารงานของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ระหว่างปี พ.ศ. 2558–2562 ต่อมาภายหลังจากการสืบทอดอำนาจตามกระบวนการประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งสำเร็จ ในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลใหม่ที่มาจากการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” ก็มีการสานต่อ “โครงการประชารัฐ” ที่เคยดำเนินการมาแล้วก่อนหน้านี้อย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการต่อยอดโครงการต่างๆ อาทิ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรคนจน), โครงการบ้านประชารัฐ, โครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นต้น

4) การแสดงรูปแบบอัตลักษณ์เชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม การบริหารประเทศของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีการสร้างอัตลักษณ์เชิงนโยบายขึ้นมา นั่นก็คือ “โครงการประชารัฐ” ภายใต้สโลแกน “สานพลังประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก” สู่ “ประเทศไทย 4.0” ถือเป็นการแสดงรูปแบบการบริหารเชิงนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างตัวตนทางการเมืองและเป็นการปูทางสำหรับการสืบทอดอำนาจและหากกล่าวถึง “โครงการประชารัฐ” ประชาชนโดยทั่วไปก็จะรู้ว่าเป็นนโยบายและการดำเนินโครงการของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ โดย “ประชารัฐ” เป็นนโยบายหลักที่รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้เป็นเครื่องมือชูธงขับเคลื่อนการดำเนินงานผ่านการจัดทำโครงการต่างๆ นอกจากนี้ ในช่วงระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ “พรรคพลังประชารัฐ” ซึ่งเป็นพรรคการเมืองของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ได้มีการใช้นโยบายดังกล่าวรณรงค์หาเสียงประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย พร้อมทั้งมีการรับปากกับประชาชนว่าจะมีการดำเนินนโยบายสานต่อโครงการประชารัฐของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อย่างต่อเนื่องหากได้รับการเลือกตั้งเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2562

5) การบ่งชี้อุดมการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทการแข่งขันทางการเมือง การจะได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลตามกระบวนการประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีการแข่งขันในเชิงนโยบายระหว่างพรรคการเมืองต่างๆ เพื่อให้ได้รับฐานเสียงและฐานความนิยมจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงจะมีสิทธิ์ที่ได้รับการเลือกตั้งและมีโอกาสในการเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้พรรคการเมืองต่างๆ ต้องกำหนดและบ่งชี้ นโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน “นโยบายประชานิยม” ยังคงเป็นนโยบายที่หยั่งรากลึกและได้รับความนิยมเป็นอันมาก ทำให้ “พรรคพลังประชารัฐ” ต้องชูนโยบายเชิงประชานิยมที่เป็นการบ่งชี้แนวทางการบริหารประเทศ โดยทำการสานต่อ “โครงการประชารัฐ” ของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบของพรรคโดยตรง เนื่องจากการรณรงค์นโยบายเพื่อการสืบทอดอำนาจและสร้างรายได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางการเมือง

เมือง โดยมีนัยสำคัญเป็นการสานต่อนโยบายให้เกิดความต่อเนื่องและยังเป็นการแข่งขันเชิงนโยบายกับพรรคการเมืองอื่นๆ ที่มีการกำหนดทิศทางของนโยบายที่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก

6. บรรณานุกรม

- เฉลิมพล ไชยทางกูร. (2560). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดจากนโยบายรัฐ* (จบ). สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641826>
- ชลลดา อิงศรีสว่าง. (2559). *ของขวัญปีใหม่จากรัฐบาล เดิมพันปลุกเศรษฐกิจไทย*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/470837>
- ฐิติกร สังข์แก้ว และ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2559). *Road Map ประชาธิปไตย*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก wiki.kpi.ac.th/index.php?title=Road_Map_ประชาธิปไตย
- ณัฐพล วงษ์กระสัน. (2554). *กรีซ: กรณีศึกษาวิกฤตหนี้สินและภาวะประชานิยมที่กระทบต่อนิเวศวิทยามนุษย์*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2562, จาก http://popularity49.blogspot.com/2011/12/blog-post_22.html
- ทรงภูมิ พรหมภาพ และ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2558). ปัจจัยที่ก่อให้เกิด “ประชานิยม” ทางการเมืองไทย ปี พ.ศ. 2549 – 2553. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 4(2), 232-249.
- นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2551). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดขึ้นของประชานิยมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*, 26(3).
- พรรคพลังประชารัฐ. (2562). *สวัสดิการประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก <https://pprp.or.th/สวัสดิการประชารัฐ/>
- _____. (2562). *สังคมประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก <https://pprp.or.th/สังคมประชารัฐ/>
- _____. (2562). *เศรษฐกิจประชารัฐ*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก <https://pprp.or.th/เศรษฐกิจประชารัฐ/>
- ภัทร หวังกิตติกุล. (2554). *ผลกระทบของนโยบายประชานิยมแบบทักษิณต่อการเมืองในระบบประชาธิปไตยของไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/60016/1/5781044024.pdf>
- รติมา คชนันทน์. (2558). *วิเคราะห์ จุดต่าง ประชาธิปไตย-ประชานิยม*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก <http://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/lirt/520919/hi2558-098.pdf?sequence=1>
- รัฐสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- _____. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>

- ยุทธพร อิศรชัย. (2561). *รัฐบาลสายเปย์ แจกโบนัสคนจน ทำวันทั้งเมือง!!*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก <https://mgronline.com/live/detail/9610000122634> 26/6/62
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2560). *เครื่องหยอดเหรียญบนรถเมล์”ประชาชนรับกรรม เมื่อ ชลมก. คือจุดอ่อน*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.posttoday.com/politic/report/530566>
- วีรพงษ์ ชุตินัทธ์. (2554). *กรีซ... ประเทศฉิบหาย...ช่วงมัน ขอให้ช้า...ชนะก่อน*. สืบค้นเมื่อ 8 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.doctorwe.com/posttoday/20110707>
- ศิริกัญญา ตันสกุล และคณะ. (มปป.). *สถาบันอนาคตไทยศึกษา ซีรีส์งานศึกษาเรื่องความเหลื่อมล้ำ 8 ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562, จาก https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2014/04/8-ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย_full_report.pdf
- สมชัย จิตสุชน. (2558). *ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้มนโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย*. สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2562, จาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *(ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579)*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก [https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20\(พ.ศ2560%20-%202579\).pdf](https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020%20ปี%20(พ.ศ2560%20-%202579).pdf)
- _____. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 (ฉบับย่อ)*. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- อติวิทย์ แสงสุวรรณ. (2554). *ความเหลื่อมล้ำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้น เมื่อ 14 กรกฎาคม 2562, จาก <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-052.pdf>
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2561). *พระราชรัฐ ประชานิยม และรัฐสวัสดิการ*. สืบค้น เมื่อ 13 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635795>
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2549). *ทักษิณา-ประชานิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- อัญชิรญา จันทระปิฎก. (2562). *ภาพลวงทางการเมืองการคลัง : บทวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินนโยบายประชานิยม*. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 39(1), 1-17.
- Ktcore. (2561). *“บัตรคนจน”นโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ 4.0 ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว?*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.ktcore.com/2018/602/>
- Storylog. (2559). *บทเรียนจากอาร์เจนตินา*. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://storylog.co/story/5731de4927d3f4562310cdf3> 3/7/62
- Voicetv. (2562). *ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 14.5 ล้านราย ใช้จ่ายเดือน ม.ค. กว่า 3,800 ล้านบาท*. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2562, จาก <https://voicetv.co.th/read/xSgkOLbs2>

Workpoint News. (2561). *ย៉าลิทธิค้ำไฟฟรี “บัตรคนจน” ต้องใช้ไม่เกิน 230 บาท. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2562, จาก <https://workpointnews.com/2018/12/14/ย៉าลิทธิค้ำไฟฟรี-บัตร/>*

7. References

- Chaisaard, W. (2017). *The Impact of Vending Machine on the bus to Thai people*. Retrieved June 26, 2019 from <https://www.posttoday.com/politic/report/530566>
- Chantorapidok, A. (2019). The Illusion of the Finance: The Analysis of the Effect of the Popularism Policy implementation. *Silpakorn University Journal*, 39(1), 1-17.
- Chutipat, W. (2011). Greece, The Priority for Victory is first without uninterested of the damaged country. Retrieved July 8, 2019 from <http://www.doctorwe.com/posttoday/20110707>
- Insrirawang, C. (2016). *The Government's New Year Gift which staking for rising Thailand's economy*. Retrieved June 26, 2019 from <https://www.posttoday.com/politic/report/470837>
- Itsarachai, Y. (2018). The Wealthy Government give bonus to the poor and cause to chaotic. Retrieved June 26, 2019 from <https://mgronline.com/live/detail/9610000122634> 26/6/62
- Jitsuchon, S. (2014). *The Inequality in Thailand Society: The Policy Trends and the Path to use the Policy*. Retrieved July 26, 2019 from <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2017/06/Synthesis-Report-Year-2-Inclusive-Growth.pdf>
- Kachanan, R. (2015). *The Analyzing of the different from the Civil State and the Popularism*. Retrieved June 26, 2019 from <http://dl.parliament.go.th/bitstream/handle/lirt/520919/hi2558-098.pdf?sequence=1>
- Ktcore. (2018). *“Card for Poor” The Policy of Civil Welfare 4.0 Success or Fail ?*. Retrieved June 25, 2019 from <https://www.ktcore.com/2018/602/>
- Laothammatad, A. (2006). *Taksina-Popularism*. Bangkok: Matichon Publishing House.
- Lingle, C. (2002). *The Perils of Populism*. [Online]. Retrieved June 15, 2017 from <https://admin.fee.org/files/doclib/lingle0502.pdf>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *(Draft) National Strategy in 20 Years Term (2017-2036)*. Retrieved July 21, 2019 from [https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020ปี%20\(พ.ศ2560%20-%202579\).pdf](https://www.nesdb.go.th/download/document/ร่างยุทธศาสตร์ชาติ%20ระยะ%2020ปี%20(พ.ศ2560%20-%202579).pdf)

- _____. (2017). *National Strategy in 20 Years Term 2018-2037 (Brief)*. Retrieved July 21, 2019 from https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- Palang Pracharath Party. (2019). *Civil welfare*. Retrieved July 21, 2019 from <https://pprp.or.th/สวัสดิการพระราชรัฐ/>
- _____. (2019). *Civil Society*. Retrieved July 21, 2019 from <https://pprp.or.th/สังคมประชา รัฐ/>
- _____. (2019). *Civil State Economy*. Retrieved July 21, 2019 from <https://pprp.or.th/เศรษฐกิจประชารัฐ/>
- Parliament. (2017). *The Constitution of the Kingdom of Thailand 2017*. Bangkok: Parliament.
- Piphatseretham, N. (2012). *The Factor that Cause Populism in Thailand Democracy*. Thammasat Economic Journal, 26(3).
- _____. (2017). *The Constitution of the Kingdom of Thailand 2017*. Retrieved July 28, 2019 from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- Promphap, S. & Wongsurarath, K. (2015). Popularism of Thailand Democracy D.C 2010 - 2014. *Journal of Political Science and Law Kalasin Rajabhat University*, 4(2), 232-249.
- Saengsuwan, A. (2010). *The Inequality*. Bangkok: Sasin Graduate Institute of Business of Administration of Chulalongkorn University. Retrieved July 14, 2019 from <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-052.pdf>
- Sangkaew, T. & Pankaew, A. (2016). *Roadmap of Democracy*. Retrieved June 26, 2019 from wiki.kpi.ac.th/index.php?title=Road_Map_ประชาธิปไตย
- Storylog. (2016). The lesson from Argentina. Retrieved June 25, 2019 from <https://storylog.co/story/5731de4927d3f4562310cdf33/7/62>
- Tansakul, S. & Team. (n.d). *Thailand Future Foundation: The Study's Series of the 8 Facts from the Inequality in Thailand Society*. Retrieved July 26, 2019 from https://thaipublica.org/wp-content/uploads/2014/04/8-ข้อเท็จจริงความเหลื่อมล้ำในไทย_full_report.pdf
- Thamjai, A. (2018). Civil State, Popularism, and Welfare State. Retrieved July 13, 2019 from <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635795>

- Voicetv. (2019). 14.5 Million of the Civil Welfare Cardholder had spend around 3,800 million BAHT in January. Retrieved June 25, 2019 from <https://voicetv.co.th/read/xSgkOLbs2>
- Waitayangkoon, C. (2017). *Inequality in Society from Government Policy (End)*. Retrieved July 14, 2019 from <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641826>
- Wangkittikul, P. (2011). *The Impact of Taksin's Populism Policy to Politic of Thailand Democracy*. Master's Thesis, Bangkok: Chulalongkorn University. Retrieved July 21, 2019 from <http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/60016/1/5781044024.pdf>
- Wongkrasan, N. (2011). *Greece*. The Study Case of Debt Crisis and Populism which Impact to Human ecology. Retrieved July 8, 2019 from http://popularity49.blogspot.com/2011/12/blog-post_22.html
- Workpoint News. (2018). *Repeating, the right to use free electronicity of Civil Welfare Card must use less than 230 BAHT*. Retrieved July 20, 2019 from <https://workpointnews.com/2018/12/14/ย้ำสิทธิค่าไฟฟ้าฟรี-บัตร/>